

WPISUJE UCZESTNIK

KOD

--	--

DATA URODZENIA

DZIEŃ	MIESIĄC	ROK

**POLSKIE
TOWARZYSTWO
FILOZOFICZNE**

PTF KFES AAZISAFZBM

INTERDYSCYPLINARNY

KONKURS

FILOZOFICZNY

DLA GIMNAZJALISTÓW *W drodze ku mądrości*

Eliminacje szkolne

Instrukcja dla uczestnika:

1. Sprawdź, czy zestaw egzaminacyjny zawiera 8 stron.
Ewentualny brak zgłoś opiekunowi.
2. Na górze tej strony wpisz swój kod i datę urodzenia.
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.
5. W zadaniach wyboru jest podanych kilka odpowiedzi – np.: A, B, C, D.

A	B	C	D
---	---	---	---

Wybierz **tylko jedną odpowiedź (chyba że polecenie zakłada inaczej, jak w zadaniach 2. i 16.)** i zakresł kratkę z odpowiadającą jej literą – np. jeśli wybrałeś odpowiedź „A”:

☒	B	C	D
-------------------------------------	---	---	---

6. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu, ale jeżeli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem i zaznacz inną odpowiedź:

☒	B	☒	D
-------------------------------------	---	-------------------------------------	---

7. Rozwiązania zadań pozostałych zapisz czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.

Powodzenia!

**01 GRUDNIA
2015 r.**

**Czas pracy:
90 minut**

**Liczba punktów
do uzyskania: 50**

TEKST I

Chcąc poznać dzieje filozofii, należy uświadomić sobie, czym jest filozofia, co jest jej przedmiotem, do jakich celów dąży i przy pomocy jakich metod usiłuje te cele osiągnąć. Nie chodzi tu bynajmniej o poszukiwanie definicji filozofii, definicji tych jest bowiem tyle, ilu jest filozofów, lecz o wskazanie kilku czynników, które odróżniają filozofię od innych dziedzin wiedzy.

Celem filozofii jest poznanie, a więc wyjaśnienie i zrozumienie rzeczywistości wraz z samym filozofującym podmiotem. Nie każdy rodzaj poznania jest jednak poznaniem filozoficznym, filozofia bowiem stara się dotrzeć do samych podstaw swego przedmiotu, zrozumieć go w sposób całkowity i niepowątpiewalny. Różni się ona od nauk szczegółowych właśnie tym, że nie ogranicza się do wybranego odcinka rzeczywistości, lecz poszukuje odpowiedzi na pytanie o samą tę rzeczywistość. Nie jest też uogólnieniem nauk szczegółowych, choć czerpie z wyników tych nauk, a jej własne ustalenia nie mogą popadać w sprzeczność z ustaleniami dyscyplin szczegółowych.

Paweł Czarnecki, *Historia filozofii*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2011, s. 11.

Zadanie 1. (0-1)

Na czym, zdaniem autora tekstu, polega różnica między filozofią a naukami szczegółowymi? Staraj się odpowiedzieć własnymi słowami, nie cytuj.

Filozofia ujmuje rzeczywistość w sposób bardziej ogólny niż nauki szczegółowe – nie ogranicza się do poznania określonego jej aspektu, ale odpowiada na pytanie o rzeczywistość jako taką.

Zadanie 2. (0-2)

Wśród poniższych zdań dwa są fałszywe. Wskaż je przez przekreślenie odpowiednich liter w tabelce.

wypełnia sprawdzający	
0	1

- A. Autor Tekstu I twierdzi, że powinniśmy starać się sformułować jedyną słuszną definicję filozofii.
- B. Zdaniem autora Tekstu I filozofowie odwołują się niekiedy do rezultatów nauk szczegółowych w swoich rozważaniach.
- C. Autor Tekstu I twierdzi, że nie każde poznawanie świata jest filozofowaniem.
- D. Według autora Tekstu I znajomość metod filozofii jest zbędna do tego, by zrozumieć historię filozofii.
- E. Zdaniem autora Tekstu I celem filozofii jest poznanie samych podstaw przedmiotu poznania.

☒	☐	☐	☒	☐
A	B	C	D	E

0	1	2
wypełnia sprawdzający		

Zadanie 3. (0-6)

Autor Tekstu I twierdzi, że celem filozofii jest poznanie i zrozumienie zarówno rzeczywistości, jak i podmiotu poznającego (człowieka). Filozofowie w swoich rozważaniach zadawali jednak różne szczegółowe pytania. Poniżej wskazano cztery podstawowe działy filozofii – podaj po dwa przykłady pytań filozoficznych charakterystycznych dla tych działów.

- A. Ontologia - Co istnieje? Z czego zbudowany jest byt?
- B. Epistemologia - Jakie są granice poznania? Co to znaczy „wiedzieć”?
- C. Etyka - Czym jest dobro? Jakimi zasadami powinniśmy kierować się w postępowaniu?
- D. Estetyka - Czym jest piękno? Czym jest dzieło sztuki?

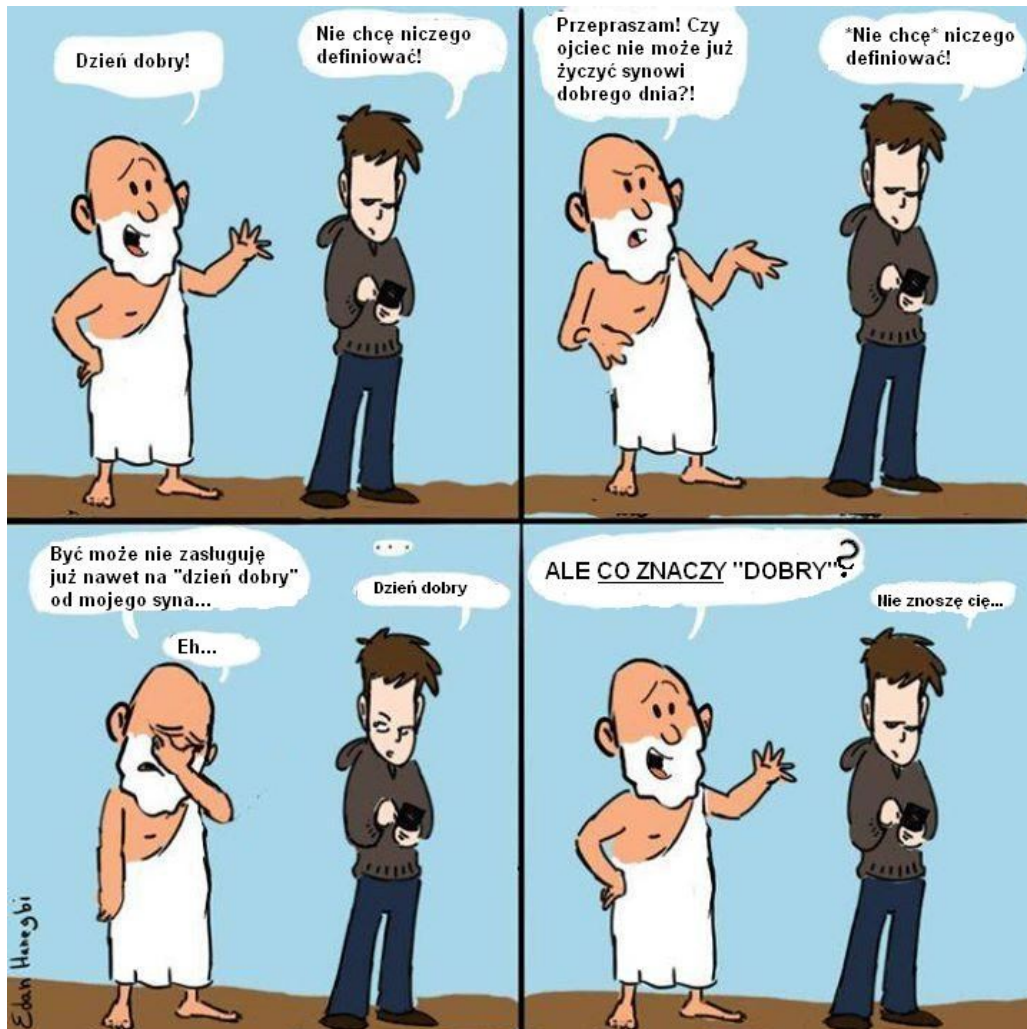
Która z powyższych dziedzin skupia się przede wszystkim na rzeczywistości, a która na podmiocie poznającym?

Rzeczywistość - Ontologia

Podmiot poznający - Epistemologia

0	1	2	3	4	5	6
wypełnia sprawdzający						

ILUSTRACJA I

Unbearable Socrates, Edan Hanegbi, <http://r0vardotter.tumblr.com/>, dostęp: 22.11.2015, tłum. własne.

Zadanie 4. (0-4)

Ilustracja I w sposób humorystyczny nawiązuje do dwóch metod, którymi posługiwał się Sokrates w dyskusji. Wymień je i krótko opisz na czym polegały.

Metoda:

Na czym polegała?

Metoda elenktyczna - polegała na przyjęciu tezy przeciwnika, a następnie zmuszaniu go, poprzez zadawanie kolejnych pytań, do wyciągnięcia wniosków jawnie sprzecznych z jego początkową tezą;

Metoda majeutyczna - polegała na zadawaniu pytań „wydobyczych” z rozmówcy jego prawdziwą, nieuświadomioną wiedzę.

0	1	2	3	4
Wypełnia sprawdzający				

Zadanie 5. (0-2)

Sokrates twierdził, że należy odejść od tematyki podejmowanej przez jońskich filozofów przyrody i skupić się na innym zagadnieniu. Na czym polegała ta zmiana i czym zdaniem Sokratesa powinna się przede wszystkim zajmować się filozofia?

Sokrates uważał, że namysł filozoficzny powinien odejść od rozważań dotyczących natury rzeczywistości otaczającej człowieka (głównie problemu arche). Postulował, że przedmiotem namysłu filozoficznego powinien być człowiek oraz problem moralnego działania.

0	1	2
wypełnia sprawdzający		

Zadanie 6. (0-1)

„Ale co znaczy dobry?” – Sokrates uważał, że podstawowym warunkiem dobrego postępowania jest posiadanie:

A	B	C	D
---	--------------	---	---

- A. Odpowiedniego nastawienia emocjonalnego
- B. Wiedzy
- C. Nadprzyrodzonej zdolności
- D. Woli dobrego działania

wypełnia sprawdzający	
0	1

Zadanie 7. (0-1)

Po wyroku sądu, skazującego Sokratesa na śmierć, udał się on do więzienia, gdzie oczekiwał na wykonanie wyroku. Dlaczego, Twoim zdaniem, Sokrates nie zgodził się na ucieczkę, do czego namawiali go niektórzy uczniowie, i uniknięcie egzekucji?

Chciał być lojalny – zarówno wobec własnego sumienia, jak i polis. Wierny głoszonej przez siebie zasadzie, by raczej samemu cierpieć niesprawiedliwość niż niesprawiedliwość wyrządzać, nie zgodził się na zaaranżowaną przez przyjaciół ucieczkę i wolał umrzeć wypijając kubek cykuty.

Zadanie 8. (0-2)

Uzupełnij dane biograficzne dotyczące Platona i Arystotelesa, wpisując swoje odpowiedzi do poniższej tabeli:

	PLATON	ARYSTOTELES
Był uczniem ...	<i>Sokratesa</i>	<i>Platona</i>
Miasto, w którym prowadził swą filozoficzną działalność...	<i>Ateny</i>	<i>Ateny</i>
Był założycielem szkoły o nazwie...	<i>Akademia</i>	<i>Lykeion</i>
Napisał m.in. ... (Wymień po dwa tytuły.)	<i>„Obronę Sokratesa”, „Ucztę”</i>	<i>„Etykę nikomachejską”, „Metafizykę”</i>

0	1	2
wypełnia sprawdzający		

Zadanie 9. (0-2)

„Amicus Plato, sed magis amica veritas” (Plato przyjacielem, lecz większą przyjaciółką prawda) – o swoim stosunku do Platona i jego filozofii mówił Arystoteles. Tych dwóch filozofów zasadniczo różniło się w poglądach. Inaczej na przykład odpowiadali na pytanie: co realnie istnieje? Przedstaw krótko ich odpowiedzi.

Co realnie istnieje?

- Platon - *realnie istnieją Idee, abstrakcyjne i doskonałe byty, które stanowią wzory dla rzeczy zmysłowych*
- Arystoteles - *realnie istnieją byty postrzegane przez nas zmysłami, składające się z materii i formy*

Zadanie 10. (0-10)

Podaj nazwiska filozofów, których poglądy zostały przedstawione.

[*Pitagoras*] Według tradycji, jako pierwszy użył terminu „filozof”.

[*Platon*] Był przeciwnikiem demokracji, twierdził, że najlepszymi władcami byłiby filozofowie.

[*Heraklit*] Twierdził, że rzeczywistość jest efektem ciągłej walki przeciwstawieństw. Był znany z formułowania swoich myśli w sposób metaforyczny.

[*Protagoras*] Głosił, że człowiek jest miarą wszechrzeczy.

[*Empedokles*] Twierdził, że *arche* to cztery pierwiastki przyrody: ziemia, woda, powietrze i ogień.

[*Arystoteles*] Zajmował się nie tylko filozofią, ale też zoologią i medycyną. Twierdził, że byt stanowi połączenie materii i formy.

[*Demokryt*] Żył w tych samych czasach, co Sokrates. Uważał, że rzeczywistość składa się z atomów.

[*Gorgiasz*] Był jednym z sofistów. Dowodził, że nic nie istnieje.

[*Diogenes z Synopy*] Mieszkał w beczce i kwestionował obowiązujące w jego mieście zasady życia społecznego oraz powszechnie cenione wartości.

[*Zenon z Elei*] Próbował dowieść, że ruch jest niemożliwy. Należał do Szkoły Eleatów.

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
wypełnia sprawdzający										

Zadanie 11. (0-2)

Istotną część filozofii Heraklita stanowiło pojęcie „logosu” – „rozumu świata”. Później termin ten przejęli także stoicy. Wyjaśnij czym dla starożytnych filozofów był logos?

Logos stanowi rozum świata, który umożliwia właściwe postępowanie oraz zrozumienie rzeczywistości.

0	1	2
wypełnia sprawdzający		

Zadanie 12. (0-6)

Wskaż terminy pasujące do poniższych definicji.

Realizm – stanowisko filozoficzne, które uznaje istnienie rzeczywistości niezależnej od aktów świadomości.

Agnostycyzm – zwolennicy tego poglądu wstrzymują się od osądu na temat istnienia Boga. Twierdzą, że nie ma ani powodu sądzić, że Bóg istnieje, ani też, że go nie ma.

Hedonizm – stanowisko, zgodnie z którym celem życia powinno być czerpanie jak największej przyjemności cielesnych, co gwarantuje osiągnięcie szczęścia.

Panteizm – pogląd utożsamiający wszechświat (naturę) z bóstwem bądź absolutem.

Absolutyzm etyczny – stanowisko, wedle którego istnieją pewne niepodważalne i uniwersalne zasady i reguły moralne.

Empiryzm – nurt, którego przedstawiciele twierdzą, że głównym (albo nawet jedynym) źródłem naszej wiedzy jest doświadczenie za pośrednictwem zmysłów.

0	1	2	3	4	5	6
wypełnia sprawdzający						

Zadanie 13. (0-1)

Który z poniższych filozofów twierdził, że czerpanie przyjemności cielesnych z życia jest kluczowe dla osiągnięcia szczęścia?

- A. Epiktet
- B. Epikur
- C. Platon
- D. Parmenides

A	B	C	D
---	--------------	---	---

wypełnia sprawdzający	
0	1

Zadanie 14. (0-1)

Który z poniższych filozofów zgodziłby się z twierdzeniem, że cnota polega na wyzbyciu się popędów oraz emocjonalnej obojętności na to, co przynosi nam życie?

- A. Tales z Miletu
- B. Arystoteles
- C. Pitagoras
- D. Seneka

A	B	C	D
---	---	---	--------------

wypełnia sprawdzający	
0	1

TEKST II

Słów „sceptyk” i „sceptycyzm” używamy dziś potocznie w znaczeniu dość luźnym: mówiąc, że ktoś jest sceptycznie nastawiony względem jakiejś sprawy, czy opinii, powiadamy po prostu, że wątpi on, czy ta opinia jest prawdziwa czy wiarygodna, albo ta sprawa godna wsparcia. W starożytności jednak, ale i później, słowo „sceptyk” oznaczało wyznawcę wyraźnie określonej doktryny odnoszącej się do naszego poznania, do wiedzy, a także do sposobu życia. Sceptyk to taki, co się uważnie w rzeczy wpatruje. [...]

Żeby być przekonanym o prawdziwości jakiejś opinii, czy wiary, musimy mieć w rozporządzeniu znaki, wedle których rozpoznajemy, co jest prawdą a co fałszem, czyli musimy mieć kryterium prawdy. Skąd jednak mamy wiedzieć, że jakiegokolwiek kryterium prawdy jest godne zaufania? Aby je ocenić, musimy mieć inne kryterium, a to kryterium z kolei wymagać będzie innego kryterium i tak w nieskończoność. Nie ma zatem kryterium prawdy, nie ma znaków upewniających nas, że to, a nie co innego jest prawdziwe. [...]

O co więc nas nadal Sekstus pyta?

Po pierwsze, pyta nas, czy jest to dobry i mocny argument: że nie ma kryterium prawdy, bo żeby je ustalić, musimy mieć inne kryterium i tak w nieskończoność. A jeśli jest to dobry argument, co z niego wynika? Nie wynika wszakże, wedle Sekstusa, że wiedza wiarygodna jest niemożliwa, bo takie twierdzenie jest dogmatyczne i samo siebie obala (zakłada, że mamy wiedzę o tym, że wiedzy nie ma i być nie może). Czy ten ostatni argument jest nie do obalenia? A kiedy rozważamy te sprawy zawsze musimy mieć w pamięci, że sceptyk żadnych ogólnych twierdzeń nie głosi, że celem jego jest uleczenie ducha, uwolnienie go od ciężaru niepotrzebnych a nierozstrzygalnych kłopotów a nie zaś zaszczepienie mu jakiejś doktryny.

Leszek Kołakowski, *O co nas pytają wielcy filozofowie*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2004, ss. 67-73.

Zadanie 15. (0-1)

Jaka jest, zdaniem autora Tekstu II, różnica między współczesnym a starożytnym rozumieniem słowa „sceptycyzm”? Staraj się odpowiedzieć własnymi słowami.

Współcześnie mówimy o sceptycyzmie jako powątpiewaniu w prawdziwość jakiegoś wyrażenia albo zdarzenia. W starożytności sceptycyzm to stanowisko epistemologiczne i etyczne, które cechowało się m.in. uważną obserwacją świata, co dawało podstawy do formułowania wskazań, jak żyć cnotliwie.

wypełnia sprawdzający	
0	1

Zadanie 16. (0-2)

Na podstawie Tekstu II wskaż dwa z poniższej podanych zdań, które wyrażają poglądy sceptyka. Zakreśl odpowiednie litery w tabelce obok.

- A. Do rozpoznania, co jest prawdą, a co fałszem nie potrzebujemy żadnego kryterium.
- B. Wiarygodna wiedza jest niemożliwa.
- C. Problem kryterium wiedzy jest nierozstrzygalny.
- D. Sceptycyzm jest wyłącznie poglądem epistemologicznym.
- E. Sceptycyzm pełni funkcję terapeutyczną wobec niepotrzebnych problemów filozoficznych.
- F. Sceptyk powinien wygłaszać twierdzenia ogólne.

A	B	C	D	E	F
---	---	--------------	--------------	--------------	---

0	1	2
wypełnia sprawdzający		

Zadanie 17. (0-2)

Na podstawie Tekstu II wyjaśnij własnymi słowami na czym wg Sekstusa Empiryka polega problem kryterium prawdy.

Aby rozpoznać, jakie zdanie jest prawdziwe, a zatem, aby móc posiadać wiarygodną wiedzę, musimy dysponować jakimś kryterium. Jednak owo kryterium prawdy musi być dla nas także wiarygodne, zatem musimy ocenić i jego prawdziwość. Do tego potrzebujemy kolejnego kryterium – i tak w nieskończoność. Wg Sekstusa Empiryka sformułowanie kryterium prawdy wiąże się z problemem regresu w nieskończoność.

0	1	2
wypełnia sprawdzający		

Zadanie 18. (0-1)

Sceptycyzm jest często mylony z innym stanowiskiem filozoficznym antycznej Grecji – cynizmem. Cynicy nie zajmowali się jednak zagadnieniami teorii poznania. Co było głównym przedmiotem ich zainteresowań i do jakiego działu filozofii należało?

Przedmiotem zainteresowania cyników była cnota rozumiana jako pełne panowanie nad sobą. Zajmowali się etyką.

wypełnia sprawdzający	
0	1

Zadanie 19. (0-2)

Nie wszyscy filozofowie starożytni byli negatywnie nastawieni do prób określenia czym jest prawda. Jednym z nich był Arystoteles. Jak brzmi sformułowana przez niego klasyczna koncepcja prawdy?

Powiedzieć, że istnieje o tym, co nie istnieje jest fałszem. Powiedzieć o tym, co jest, że jest, a o tym, co nie jest, że nie jest, jest prawdą.

0	1	2
wypełnia sprawdzający		

Zadanie 20. (0-1)

Zgodnie z powyższą klasyczną koncepcją prawdy zdanie „Trawa jest zielona” jest prawdziwe wtedy i tylko wtedy, gdy:

☒	☐	☐	☐
A	B	C	D

- A. Trawa rzeczywiście jest zielona.
- B. Zdanie „Trawa jest zielona” nie jest sprzeczne z innymi naszymi przekonaniem.
- C. Zdanie „Trawa jest zielona” pozwala skutecznie odróżniać trawę od innych roślin.
- D. Większość ludzi twierdzi, że trawa jest zielona.

wypełnia sprawdzający	
0	1

Koniec testu! Dziękujemy!

Liczba uzyskanych punktów:	50
wypełnia sprawdzający	